

NOVÁ JMÉNA A NOVÉ TRENDY ČESKÉ POEZIE A PRÓZY

Přednáška prof. PhDr. Lubomíra Machaly, CSc.

LITERATURA A NOVÉ TECHNOLOGIE

- Nové mediální možnosti a technologie, především pak internet, se nevyhnuly ani literatuře a její podobu, fungování literárních procesů ovlivňují hned v několika ohledech. Platí to hlavně v oblasti šíření informací i samotných uměleckých textů, popřípadě jejich vnímání a hodnocení, v neposlední řadě ale je novými médii a technologiemi ovlivňována samotná tvorba.

SMS BÁSNĚ 1

- Jakési SMS modlitbičky vkomponoval **MILOŠ VODIČKA** (1938) do básnické sbírky *Tradicionál* (2003), reagující na úmrtí autorovy matky.
- SMSky psané cestou z Prahy zase najdeme ve sbírce **KARLA ŠKRABALA** (1969) *Strašpytel* (2007).
- **MARKÉTA BARTÍKOVÁ** (1974) sbírku *Od sebe k sobě (160 znaků SMS)* napsala na klávesnici mobilu a knižní vydání (2004) bylo pojato jako nabídka k dalšímu mobilnímu šíření těchto textů.
- Podobný záměr přivedl **MIROSLAVA HULEHO** (1946) k sepsání *99 milostných SMS* (2004), které nabídl jako zásobník textů pro zamilované při jejich vzájemné korespondenci.

SMS BÁSNĚ 2

- Operativnost esemeskové komunikační formy pak využil při svém glosování okolního dění **TOMÁŠ KAFKA** (1965). Texty psané na mobilním telefonu byly vzápětí publikovány v novinách Mladá Fronta Dnes a posléze z nich byla složena sbírka ***Verše v roce*** (2005).
- Aplikace jazyka zpráv šířených mobilem najdeme také ve sbírce **JIŘÍHO DYNKY** (1959) ***Tamponáda*** (2006), varující rovněž před degenerováním jazyka vlivem reklam a populární kultury .

PRÓZY S BLOGOVOU PŘEDPREMIÉROU 1

- Patrně nejznámějším autorem, který do literárního světa odstartoval z blogových stránek je **OSTRAVAK OSTRAVSKI** a jeho série ***Deníků Ostravaka*** (2004–2006)
- **MARTIN FENDRYCH** (1957) zase na svém blogu nejprve zveřejňoval na pokračování román ***Slib, že mě zabiješ (blogoromán)***, aby následně do jeho knižního vydání (2009) zahrnul i komentáře návštěvníků blogu k jednotlivým kapitolám.
- **JIŘÍ VANĚK** (1978), jeden ze scenáristů televizního seriálu *Comeback*, učinil své blogové zápisky, vyvěšené od června 2008 do ledna 2010, kapitolami románu ***Sebedrás. Stručný návod na život: všechno co potřebuješ, je láska*** (2010).

PRÓZY S BLOGOVOU PŘEDPREMIÉROU 2

- **DOMINIK LANDSMAN** (1985), realitní makléř na otcovské dovolené začal na blogu psát *Deníček moderního fotra aneb Proč by muži neměli mít děti* (knižně 2014), následoval *Deníček moderního fotra 2 aneb Pánbůh mi to oplatil na dětech* (2016). Další knihu *Deníček moderního páru aneb Ženy jsou z Venuše a muži jsou debil* (2016) už Landsman vydal společně s jinou úspěšnou blogerkou Zuzanou Hubeňákovou.
- **ZUZANA HUBEŇÁKOVÁ** (1980) *Vstupte bez klepání – Odpovědi na otázky, které jste si nikdy nepoložili* (knižně 2015), *Postřehy teplákové bohyně – Odpovědi na otázky, na které se nikdo neptal* (2017).
- **MARIE DOLEŽELOVÁ** (1987) herečka svůj blog z divadelního zákulisí nazvala *Kafe a cigárko* (knižně 2015).

JINÉ PODOBY INTERNETOVÉ LITERÁRNÍ TVORBY

- **MARKÉTA BAŇKOVÁ** (1969) je známá jako průkopnice oboru net art, zabývá se fotografií, interiérovým designem, filmem a grafikou. Na internetu v roce 1997 publikovala výtvarně literární experiment, hypertextový román *Město* (<http://mesto.avu.cz>) a další projekty New York City Map (1999) a Čáranice-Scribble (2004).
- Baňková se zajímá nejen o moderní technologie, ale také o přírodní vědy. Její první vydaná kniha *Straka v říši entropie* (2010) jsou bajky pro dospělé i děti. Zvířata v nich luští záhady existence a fungování světa.

BÁSNICKÉ DEBUTY PREZENTOVANÉ NEJDŘÍVE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

- **LADISLAV ZEDNÍK** (1977), rediguje internetový kulturní magazín *TOTEM.CZ*, publikuje v literárních časopisech a almanaších.
- *Zahrada s jabloněmi a dvěma křesly* (BB, 2006, nominaci na cenu MAGNESIA LITERA), *Neosvitly* (BB, 2012), *Město jeden kámen* (2015).
- **JONÁŠ HÁJEK** (1984), básník, muzikolog a hudebník působí v redakci internetové A TEMPO REVUE.
- *Sut'* (BB, 2007, Cena Jiřího Orteny), *Vlastivěda* (BB, 2010), *Básně 3* (2013).
- **JAKUB ŘEHÁK** (1978)
- *Světla mezi prkny* (BB, 2009, Nominace na MAGNESII LITERU), *Past na Brigitu* (PP, 2012).

KONJUNKTURA ANGAŽOVANÉ POEZIE, POLEMIKY KOLEM NÍ 1

- Skupina **Fantasia** - zakládající členové Kamil Bouška, Petr Řehák a Adam Borzič.
- **ADAM BORZIČ** (1978), šéfredaktor literárního obtýdeníku TVAR.
- *Rozevírání* (BB, 2011), *Počasí v Evropě* (BB, 2013, nominace na cenu *MAGNESIA LITERA*), *Orfické linie* (BB, 2015).
- **TOMÁŠ WEISS** (1966)
- *Postkomunismus: záškrt* (2011)
- **ROMAN ROPS** (1985)
- *À la thèse* (2013)

KONJUNKTURA ANGAŽOVANÉ POEZIE, POLEMIKY KOLEM NÍ 2

- **JAN TĚSNOHLÍDEK** (1987), působí jako redaktor ve vlastním nakladatelství *JT's*.
- ***Násilí bez předsudků*** (BB, 2009), ***Rakovina*** (BB, 2011), ***Ada*** (R, 2012), ***Ještě je co ztratit*** (BB, 2013), ***Hlavně zachraň sebe*** (BB, 2016).
- **ONDŘEJ BUDDEUS** (1984), vystudoval FF UK, zde pokračoval i v doktorských studiích, od roku 2011 krátce šéfredaktorem PsíHO VÍNA, věnuje se též překladům (z norštiny a němčiny).
- ***55 007 znaků včetně mezer*** (BB, 2011), ***Orangutan v zajetí má sklony k obezitě*** (s Alžbětou Skálovou a Martinou Kupsovou, obrázková kniha pro dospělé, 2011), ***Rorýsy*** (BB, 2012, CENA JIŘÍHO ORTENA), ***Hlava v hlavě*** (s Davidem Böhmem, LDM, 2013), ***Zóna*** (BB, 2016).

SLAM POETRY

- (z angl. slova slam – bouchnout, prásknout).
- Specifikum této poezie tkví v aktuálním přednesu, performanci, v autorově schopnosti improvizace, která by měla zaujmout co nejširší okruh posluchačů. Zřídka jsou proto tyto texty zachyceny v písemné podobě.
- Nejvýraznějšími představiteli slam poetry u nás jsou **BOHDAN BLÁHOVEC** (1984), **JAN JÍLEK** (1982), jemuž vyšla básnická sbírka *Jan jí lilek* (2010). Ale také **JIŘÍ CHARVÁT** (1984) *Eskejp. Na útěku z kanceláře* (R, 2017).

BÁSNICKÉ OBJEVY NEDÁVNÉ DOBY 1

- **YVETA SHANFELDOVÁ** (1957), studovala anglistiku a literaturu na University of Pennsylvania ve Filadelfii a na Camden County College v New Jersey (bez absolutoria). Absolvovala klavír na filadelfském Curtis Institute a pražské konzervatoři, několik let koncertovala a vyučovala hru na klavír. Působí též jako překladatelka.
- ***Noční krční hřídle*** (BB 2006), ***Místo neděle*** (BB 2008), ***Nahmatávání dna*** (BB 2011)
- **DANIEL SOUKUP** (1976), vystudoval anglistiku a germanistiku na Filozofické fakultě UK, specializuje se na českou literaturu 19. století. Na pražské Literární akademii vyučoval angloamerickou a českou literaturu. Stál u zrodu Evropské sítě programů tvůrčího psaní (ENCWP). Za svou literární tvorbu získal několik ocenění (např. Literární cenu Vladimíra Vokolky (v letech 1998 a 2001).
- ***Výhled do skály*** (BB 2007)

BÁSNICKÉ OBJEVY NEDÁVNÉ DOBY 2

- PETR ŠTENGL (1960), vyučen tiskařem, nakladatel, v letech 2007–2011 šéfredaktor časopisu *Psí víno*.
- *Co říkal Zouplna* (BB, 2005), *3+1* (PP, 2011), *SPAM SPOJENÉ KARTÁČOVNY, BLEDEMODRÝ KRÁLÍČEK (bmk :-)* A *VELKÁ LŽICE* (TT, 2012), *To si vypiješ!* (P, 2014).
- MIROSLAV FIŠMEISTER (1976), Po maturitě na gymnáziu nedokončil studia filozofie, religionistiky a angličtiny na FF MU. Pracoval v různých dělnických profesích; v současné době je v invalidním důchodu. Fotograf, výtvarník.
- *Ten stolek je nízký!* (BB, 2005), *To okno je malé!* (BB, 2006), *Aspoň že postel je pohodlná...* (BB, 2007), *Pískoviště* (BB, 2007), *Z* (2009), *Pieter van den Hoogenband* (BB, 2010), *Barva času je žlutá* (BB, 2011), *Dvojí dech* (2013) či *Entasis* (BB, 2014), *Od agamy po Zuzanu* (BB, 2015), *See Emily Play* (BB, 2017)

BÁSNICKÉ OBJEVY NEDÁVNÉ DOBY 3

- **ONDŘEJ MACURA** (1980), vystudoval češtinu a slavistiku na FF UK, učitel na pražské Obchodní akademii
- **Indicie** (BB, 2007, Cena Jiřího Ortena), **Žaltář** (BB, 2008), **Netopýři** (P, 2009), **Sklo** (BB, 2013)
- **KLÁRA GOLDSTEIN** (1988), vystudovala českou filologii na FF UP v Olomouci, zde nastoupila i doktorské studium
- **Úpatí vichřice** (BB, 2011), **Milíře** (BB, 2016).

PROZAICKÉ TEMATIZACE ODSUNU NĚMCŮ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE 1

- **ANNA ZONOVÁ** (1962), vystudovaná stavební inženýrka, zaměstnána jako kurátorka.
- **Červené botičky** (PP, 2001), **Za trest a za odměnu** (R, 2009), **Boty a značky** (2007), **Lorenz, zrady** (2013).
- **RADKA DENEMARKOVÁ** (1968), literární historička, překladatelka, scenáristka, dramaturgyně, autorka prací o režisérech Evaldu Schormovi a Petru Lébloví.
- **A já pořád kdo to tluče** (R, 2005), **Peníze od Hitlera** (R 2006), **Kobold** (2011), **Příspěvek k dějinám radosti** (R, 2014)

PROZAICKÉ TEMATIZACE ODSUNU NĚMČŮ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE 2

- **KATEŘINA TUČKOVÁ** (1980), vystudovala bohemistiku a dějiny umění na FF MU. Kunsthistorička a výtvarná kurátorka se prezentovala nejprve několika monografiemi výtvarných umělců a také prací o spisovatelce Věře Sládkové.
- **Montespaniáda** (P 2006), **Vyhnání Gerty Schnirch** (R, 2009), **Žitkovské bohyně** (2012), **Fabrika** (2014).
- **JAKUBA KATALPA** (vl. jm. Tereza Jandová, 1979), absolvovala bohemistiku, mediální studia a psychologii na UK v Praze. Pod vlastním jménem Tereza Jandová už vydala tři nízkonákladové tisky: **Jakubovi** (poezie v próze, 2000), **Krásné bolesti** (PP, 2000), **Potměchut'/Povídka beze jména** (2003).
- **Je hlína k snědku?** (R 2006), **Hořké moře** (R, 2008), **Němci** (R, 2012), **Doupě** (2017).

PROZAICKÉ TEMATIZACE ODSUNU NĚMCŮ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE 3

- JAROSLAV RUDIŠ (1972), vystudoval němčinu a dějepis na PdF TU v Liberci (1997). Pracoval mj. jako manažer hudební skupiny, učitel a prodavač, absolvoval studijní a tvůrčí stipendi (Švýcarsko, Německo). Od r. 1998 redaktor deníku Právo, posléze svobodné povolání.
- PRÓZA: *Nebe pod Berlínem* (P, 2002); *Grandhotel* (P, 2006); *Potichu* (P, 2007); *Konec punku v Helsinkách* (P, 2010); *Národní třída* (P, 2013).
- KOMIKS: *Alois Nebel* (komiksová trilogie, 1. díl *Bílý potok*, 2003, 2. díl *Hlavní nádraží*, 2004, 3. díl *Zlaté hory*, 2005; souborné vydání 2006, spolupráce Jaromír 99); Alois Nebel. *Na trati* (komiks, 2008, spolupráce Jaromír 99).

PROZAICKÉ TEMATIZACE ODSUNU NĚMCŮ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE 4

- DRAMA: *Nebe pod Berlínem* (2004, podle stejnojmenné knihy); *Alois Nebel* (2005, podle stejnojmenné komiksově trilogie); *Léto v Laponsku* (D 2006, prem. 2006, s P. Pýchou); *Strange love* (2007, s P. Pýchou); *Exit 89* (2008, s M. Beckerem).
- FILM: *Grandhotel* (2006, r. David Ondříček); *Alois Nebel* (2011, r. Tomáš Luňák)

LOKALIZACE PRÓZ DO EXOTICKÝCH PROSTŘEDÍ 1

- MARTIN RYŠAVÝ (1967), režisér a scenárista oceňovaných dokumentárních filmů.
- *Lesní chodci* (P, 2001, přepracovaný scénář filmu Ivana Vojnára), *Cesty na Sibiř* (R, 2008), *Vrač* (2010).
- JOSEF FORMÁNEK (1969), redaktor a cestovatel.
- *Prsatý muž a zloděj příběhů* (R, 2003), *Létající jaguár* (P, 2004), *Mluví pravdu* (R, 2008), *Umřel jsem v sobotu* (P, 2011), *Syn větru a prsatý muž* (R, 2013), *Úsměvy smutných mužů* (P, 2014), *Dvě slova jako klíč: Laskavá kniha o podivuhodných osudech dotýkajících se života Teodora D.* (P, 2016).

LOKALIZACE PRÓZ DO EXOTICKÝCH PROSTŘEDÍ 2

- **TOMÁŠ ZMEŠKAL** (1966), vystudoval anglický jazyk a literaturu na King's College londýnské univerzity; pracoval jako odborný asistent na Universitě Karlově v Praze, dále jako lektor, překladatel, tlumočnick a středoškolský učitel. V současnosti vede kurzy tvůrčího psaní ve vlastní škole, je zakladatelem a majitelem nakladatelství Mishkezy.
- ***Milostný dopis klínovým písmem*** (R, 2008), ***Životopis černobílého jehněte*** (R 2009), ***Sokrates na rovníku*** (R 2013).
- **MARKÉTA PILÁTOVÁ** (1973), hispanistka, pedagožka a publicistka.
- ***Žluté oči vedou domů*** (R, 2007), ***MÁ NEJMILEJŠÍ KNIHA*** (R, 2009), ***Tsunami blues*** (P, 2013), ***S Baťou v džungli*** (2017).

DALŠÍ NOVÉ SPISOVATELSKÉ OSOBNOSTI 1

- **MAREK ŠINDELKA** (1984) Studoval kulturologii na FF UK a scenáristiku na FAMU, zde pokračoval doktorským studiem.
- ***Strychnin a jiné básně*** (BB, 2005, Cena Jiřího Orteny), ***Chyba*** (R, 2008), ***Zůstaňte s námi*** (P, 2011, Magnesia Litera za prózu), ***Mapa Anny*** (PP, 2014), ***Únava materiálu*** (P, 2016).
- **PETRA SOUKUPOVÁ** (1982), absolvovala obory scenáristika a dramaturgie na Filmové a televizní fakultě Akademie múzických umění v Praze, v letech 2008–2010 působila v televizi jako scenáristka seriálu *Comeback*, od roku 2011 pracuje jako dramaturgyně seriálu *Ulice*.
- ***K moři*** (2007), ***Zmizet*** (2009), ***Marta v roce vetřelce*** (R, 2011), ***Bertík a čmuchadlo*** (LDM, 2014), ***Pod sněhem*** (2015), ***Kdo zabil Snížka*** (LDM, 2017) ***Nejlepší pro všechny*** (2017).

DALŠÍ NOVÉ SPISOVATELSKÉ OSOBNOSTI 2

- **JAN NĚMEC** (1981), studoval sociologii a religionistiku na Masarykově univerzitě a také divadelní dramaturgii na JAMU. Pracuje jako redaktor časopisu a nakladatelství Host, je dramaturgem televizního pořadu U zavěšené knihy. Od roku 2014 je předsedou nově vzniklé Asociace spisovatelů.
- *První život* (BB, 2007), *Hra pro čtyři ruce* (PP, 2009, nominace na Cenu Jiřího Ortena), *Dějiny světla* (R, 2013, několik cen)
- **ONDŘEJ HORÁK** (1976), zaměstnán mj. jako kuchař, skladník a redaktor (několik let šéfredaktor časopisu Tvar).
- *Dvořiště* (R, 20113), *Liga opravdových mistrů* (pseud. Čestmír Kapřík, R, 2014), *Tvrdohlavý muž* (LF, 2014), *Sametání pod koberec* (P, 2015), *Boží zboří: Česká historie v 50 fejsbůkových profilech* (s Jiřím Frantou, PP, 2015), *Nebožtík* (P, 2017).

DALŠÍ NOVÉ SPISOVATELSKÉ OSOBNOSTI 3

- **JANA ŠRÁMKOVÁ** (1982), vystudovala Evangelikální teologický seminář, v roce 2009 dokončila studium tvůrčího psaní a redakční práce na Literární akademii.
- **Hruškadóttir** (2008, Cena Jiřího Orteny), **Putování žabáka** **Filomena** (LDM, 2010), **Zázemí** (2013).
- **HANA LUNDIAKOVÁ** (1978), publicistka a hudebnice (skupiny Rudovous, Tři sestry, Kaspar von Urbach), nyní pod jménem Stinka s různými spoluhráči.
- **Vrhnout** (PP, 2010), **Černý Klarus** (P, 2012), **Imago. Ty trubko** (R, 2014).

DALŠÍ NOVÉ SPISOVATELSKÉ OSOBNOSTI 4

- **IVANA MYŠKOVÁ** (1981), vystudovala tvůrčí psaní a mediální komunikaci na Literární akademii Josefa Škvoreckého v Praze. Od roku 2007 působí v Českém rozhlase.
- ***Odpoledne s liliputem*** (rozhl. D), ***Nícení*** (P, 2012), ***Bílá zvířata jsou velmi často hluchá*** (PP, 2017).
- **ALENA MORNŠTAJNOVÁ** (1963), absolvovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. V současné době pracuje jako lektorka anglického jazyka a překladatelka. Žije ve Valašském Meziříčí.
- ***Slepá mapa*** (R, 2013); ***Hotýlek*** (P, 2015), ***Hana*** (R, 2017).

DALŠÍ NOVÉ SPISOVATELSKÉ OSOBNOSTI 5

- **BIANCA BELOVÁ** (1970), vystudovala VŠE v Praze.
- *Sentimentální román* (R, 2009), *Mrtvý muž* (P, 2011), *Celý den se nic nestane* (R, 2013), *Jezero* (R, 2016).
- **ANNA BOLAVÁ** (1981, vl. jm. Bohumila Adamová), vystudovala FF UK, pracovala v pražském Ústavu pro jazyk český, pak stomická poradkyně.
- *Černý rok* (BB, 2013), *Do tmy* (R, 2015), *Ke dnu* (R, 2017).

DALŠÍ NOVÉ SPISOVATELSKÉ OSOBNOSTI 6

- MICHAL PŘIBÁŇ (1966)
- *Všechno je jenom dvakrát* (R, 2016).
- ZUZANA KULTÁNOVÁ (1986)
- *Augustin Zimmermann* (R, 2016).
- LUCIE FAULEROVÁ (1989) *Lapači prachu* (R, 2017).

Literatura 1

- FIALOVÁ, Alena
2014 *V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády 21. století v souvislostech a interpretacích* (Praha)

GILK, Erik
2010 *Prozaická zastavení. První dekáda recenzentova* (Praha)

JANOUŠEK, Pavel
2009 *Kritikova abeceda* (Praha)

KOPÁČ, Radim – BLAŽEJOVSKÁ, Alena
2010 *Popiš mi tu proměnu. Rozhovory s básníky* (Praha)

KUDLÁČ, Antonín K.
2010 *Literatura přes palubu* (Červený Kostelec)

Literatura 2

- MACHALA, Lubomír
- 2015 *Panorama české literatury 2. Po roce 1989* (Praha)
- PIORECKÝ, Karel
  - 2008 „Kde začíná současnost?“, *Tvar* 19, č. 20, s. 6–7
  - 2009 „Mezi útočištěm a útokem. Neúplný přehled současné české poezie“, *Tvar* 20, č. 1, s. 6–8
  - 2010 a „Z ohlasů na sborník skupiny Fantasia“, *Tvar* 21, č. 4, s. 6
  - 2011 *Česká poezie v postmoderní situaci* (Praha)
  - 2012a „Angažovaná poezie: souřadnice pojmu“, *Psí víno* 16, 2012, č. 59/60, s. 23–29
  - 2012b „Česká literatura a nová média. Prolegomena k tématu“, *Česká literatura* 60, č. 6, s. 821–850
  - 2013 „Digitální text: mezi věcí, znakem a happeningem“, *Host* 29, č. 6, s. 21–25
- POLÁCH, Roman
  - 2014 „Pokus o strukturální rozbor angažované poezie“, *Tvar* 25, 2014, č. 2, s.

Děkuji za pozornost.